

CORELAȚIA DINTRE DEPENDENȚA DE TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE ȘI MANIFESTAREA ERORILOR COGNITIVE

Cașcaval Alexandru
UPSC „Ion Creangă”
(Republica Moldova)
ORCID: 0009-0009-0735-8295

Adnotare

Dependența de tehnologiile informaționale, în special de internet și smartphone-uri, a fost asociată cu erori cognitive și funcționare cognitivă afectată în diferite studii. Această lucrare își propune să analizeze impactul tehnologiilor informaționale asupra funcționării cognitive și asupra comportamentului uman, subliniind în același timp rolul factorilor dispoziționali și vârsta ca factori moderatori. În plus, lucrarea discută implicațiile dependenței de tehnologia informației asupra prejudecăților cognitive și propune direcții pentru cercetările viitoare.

Cuvinte-cheie: dependență, tehnologii informaționale, erori cognitive.

Annotation

The dependence on information technologies, specifically the internet and smartphones, has been associated with cognitive errors and impaired cognitive functioning in various studies. This paper aims to analyze the impact of information technologies on cognitive functioning and human behavior while highlighting the role of dispositional factors and age as moderating factors. Furthermore, the paper discusses the implications of information technology dependence on cognitive biases and proposes directions for future research.

Keywords: dependence, information technologies, cognitive errors.

Introducere

În societatea contemporană, tehnologia informațională a transformat modul în care comunicăm, lucrăm și interacționăm cu lumea. Prezența sa omniprezentă a condus la o dependență crescândă de dispozitive digitale și platforme online pentru gestionarea vieții noastre cotidiene. Această dependență de tehnologie, deși aduce numeroase beneficii, a ridicat, de asemenea, preocupări privind impactul potențial asupra proceselor cognitive și manifestarea erorilor cognitive. Pe măsură ce un număr tot mai mare de indivizi prezintă dependență de tehnologii informaționale, este esențial să înțelegem implicațiile asupra cogniției și luării deciziilor umane.

Erorile cognitive

Noțiunea de eroare cognitivă a fost introdusă de A. Tversky și D. Kahneman în 1972, reprezentând tendința umană de a trage concluzii incorecte în anumite circumstanțe, bazate mai degrabă pe factori cognitivi decât pe evidențe și rațiune. Erorile cognitive sunt prezente adesea în gândirea umană și sunt studiate în știința cognitivă și psihologia socială [7, p. 1124]. Erorile cognitive sunt cauzate frecvent de abordări heuristice, simplificări logice și reguli decizionale simpliste, folosite în rezolvarea problemelor complexe. Atunci când aceste abordări decizionale simpliste sunt folosite în situații nepotrivite, ele conduc la erori mentale sistematice și previzibile, estimări eronate sau evaluări nereușite. Erorile cognitive nu se datorează unui aspect patologic, ci doar sunt greșeli sistematice de logică. Aceștia au demonstrat multe feluri replicabile în care judecata și decizia umană diferă de teoria "alegerii raționale". A fost demonstrată în experimente separate și "eroarea confirmării", unde subiectul alegea doar dovezile și argumentele care îi confirmau credința.

Erori specifice unor grupuri și nivel individual: *Unele erori afectează luarea unei decizii, în timp ce altele, precum corelația iluzorie, afectează judecata. Corelația iluzorie este o convingere incorectă că există o legătură între o cauză și un anumit efect. Un alt grup de erori afectează memoria, precum eroarea consecventului.*

Erori legate de motivația subiectului: *Unele erori arată motivația subiectului, de exemplu dorința pentru o imagine proprie pozitivă, ducând către eroarea egocentrică și evitarea disonanței cognitive neplăcute.*

Erori care duc la ignorarea informațiilor relevante și neglijarea probabilității: *Unele erori pot afecta decizia sau judecata datorită informațiilor irelevante. De exemplu, "Efectul Framing", unde aceeași problemă primește răspunsuri diferite în funcție de modul în care a fost descrisă.*

Erori legate de decizii și comportament: *Exemple includ efectul bandwagon, eroarea confirmării, efectul contrastului, eroarea distincției și eroarea negativității. Aceste erori pot fi atribuite tendinței de a face (sau de a crede) lucruri deoarece mulți alți oameni fac (sau cred) la fel, precum și de a da mai multă atenție și greutate experiențelor negative decât celor pozitive.*

Erori de probabilitate și credință: *Efectul ambiguității, efectul ancorării, atenția subiectivă și eroarea autorității sunt exemple de erori cognitive care implică probabilități și credințe. Aceste erori pot fi cauzate de tendința de a evita opțiunile în care lipsa informațiilor face ca probabilitatea să fie necunoscută sau de a se baza prea mult pe o trăsătură sau informație în luarea unei decizii.*

Erorile cognitive pot avea efecte semnificative asupra deciziilor și comportamentelor personale și sociale. Acestea pot duce la înțelegeri greșite și judecăți eronate, care la rândul lor pot genera conflicte, discriminare și alte probleme sociale.

O serie de metode pot fi folosite pentru a combate tendința umană de a face erori cognitive. Acestea includ educația și dezvoltarea gândirii critice, care pot ajuta oamenii să devină mai conștienți de predispozițiile lor și să se angajeze în raționament logic și analitic. De asemenea, tehnici precum "debiasing" sau "nudging" pot fi folosite pentru a încuraja comportamente mai raționale și a modifica mediul în care se iau decizii, în scopul de a reduce impactul acestor erori.

Corelația dintre dependența de tehnologii informaționale și manifestarea erorilor cognitive

Dependența de tehnologii informaționale și erorile cognitive sunt două fenomene care au în comun aspecte importante, ambele putând avea efecte semnificative asupra modului în care indivizii înțeleg, interpretează și interacționează cu lumea înconjurătoare.

În studiile realizate de M. Brand, L. J. Hadlington și Z. Zhou, dependența de internet și smartphone-uri, a fost asociată cu erorile cognitive și funcționarea cognitivă deficitară [1, 2, 4, 8]. A. Cudo și W. Hong au evidențiat că aceste erori cognitive pot fi agravate de factori dispoziționali, precum autocontrolul, impulsivitatea și variabilele legate de motivație, cum ar fi nevoia de cunoaștere și orientarea mentală [3, 5]. S. T. Kamin și Z. Zhou au constatat că adolescenții și tinerii adulți prezintă un risc crescut de a experimenta erori cognitive ca urmare a dependenței de tehnologiile informației, deoarece dezvoltarea lor cognitivă poate fi afectată negativ de această dependență. Cu toate acestea, investigând impactul utilizării internetului

asupra funcționării cognitive a adulților mai în vârstă, au evidențiat unele asocieri pozitive între utilizarea internetului și funcționarea cognitivă în contexte culturale europene [6, 8].

M. Brand și A. Cudo cercetând efectele utilizării excesive a tehnologiilor informaționale au constatat asocieri cu erorile cognitive, cum ar fi afectarea funcțiilor executive, precum schimbarea atenției și controlul inhibitor. Aceste deficiențe cognitive pot fi exacerbate de rezultatele afective negative asociate cu utilizarea problematică a smartphone-urilor, incluzând calitatea somnului redusă, anxietatea și depresia [1, 2, 3]. Principalele erori cognitive care sunt asociate cu dependența de tehnologii informaționale includ:

Confirmarea prejudecăților și filtrele informaționale: Unul dintre aspectele comune dintre dependența de tehnologie și erorile cognitive este tendința de a căuta și de a accepta informațiile care confirmă prejudecățile și convingerile existente. Acest fenomen, cunoscut sub numele de "bias de confirmare", este amplificat în era digitală de algoritmi și filtre care personalizează fluxurile de informații în funcție de interesele și preferințele utilizatorilor. Prin urmare, se formează unele bule informaționale și polarizarea opiniilor.

Efectul de ancorare și influența tehnologiilor informaționale: Reprezintă tendința oamenilor de a se baza pe o valoare inițială în procesul de luare a deciziilor, chiar dacă această valoare poate fi irelevantă sau înșelătoare. Acest tip de eroare cognitivă este prezent și în contextul dependenței de tehnologii informaționale, întrucât utilizatorii pot fi influențați de prezentarea informațiilor sau de poziționarea acestora într-un flux de știri sau în rezultatele căutării. Astfel, tehnologiile informaționale pot contribui la perpetuarea și exacerbarea erorilor cognitive în procesul de luare a deciziilor.

Efectul de substituție: se referă la tendința indivizilor de a înlocui o întrebare dificilă cu una mai simplă, pe care pot să o răspundă în mod intuitiv, fără a realiza că au făcut această înlocuire. Dependența de tehnologie favorizează acest tip de eroare cognitivă, întrucât utilizatorii pot deveni încrezători în capacitatea lor de a accesa rapid informațiile și de a găsi răspunsuri la întrebări complexe. Ca urmare, ei pot ajunge să se bazeze pe soluții rapide și superficiale, în loc să se angajeze într-o analiză critică și profundă a problemelor.

Concluzie

În concordanță cu cele expuse vom consemna următoarele, utilizarea excesivă a tehnologiei poate contribui la exacerbarea erorilor cognitive, cum ar fi confirmarea prejudecăților, efectul de ancorare și efectul de substituție. Totodată, adolescenții și tinerii adulți sunt mai predispuși să experimenteze erori cognitive ca urmare a dependenței de tehnologie, în timp ce utilizarea internetului în rândul adulților mai în vârstă poate avea un impact pozitiv asupra funcționării cognitive în anumite contexte culturale.

Educația și dezvoltarea gândirii critice, precum și tehnicile de debiasing și nudging, pot ajuta la reducerea impactului erorilor cognitive în luarea deciziilor. Prin dezvoltarea abilităților de gândire critică și analitică, indivizii pot deveni mai conștienți de predispozițiile lor și pot învăța să ia decizii mai bine fundamentate. Având în vedere impactul semnificativ pe care tehnologia informațională îl are asupra vieții noastre, este esențial să înțelegem și să abordăm consecințele negative potențiale ale dependenței de tehnologie asupra cogniției și luării deciziilor umane.

Bibliografie

1. BRAND, M., LAIER, C., & YOUNG, K. S. Internet addiction: Coping styles, expectancies, and treatment implications. *Frontiers in Psychology*, 2014, pag.1–14.
2. BRAND, M., YOUNG, K. S., & LAIER, C. Prefrontal control and internet addiction: A theoretical model and review of neuropsychological and neuroimaging findings. *Frontiers in Human Neuroscience*, 2016, 8(375), pag. 1–13.
3. CUDO, A., & ZABIELSK-MENDYK, E. Cognitive functions in internet addiction: A review. *Psychiatria Polska*, 53(1), 2019, pag. 61–79.
4. Cognitive failures in daily life: Exploring the link with Internet addiction and problematic mobile phone use. *Computers in Human Behavior*, 51(A), 2015, pag. 75–81.
5. HONG, W., LIU, R.-D., DING, Y., SHENG, X., & SHEN, R. Mobile phone addiction and cognitive failures in daily life: The mediating roles of sleep duration and quality and the moderating role of trait self-regulation. *Addictive Behaviors*, nr. 107, 2020, pag. 1–8.
6. KAMIN, S. T., & LANG, F. R. Internet use and cognitive functioning in late adulthood: Longitudinal findings in the survey of health, ageing and retirement in Europe (SHARE). *J. Gerontol.: Serie Bibliographique*, 75(3), 2020, pag.534–539. <https://doi.org/10.1093/geronb/gby123>
7. TVERSKY A., KAHNEMAN D. Judgment under Uncertainty: Heuristics and Biases. *Science*. 1974 Sep 27; 185(4157):1124-31. doi: 10.1126/ science. 185.4157.1124. PMID: 17835457.
8. ZHOU, Z., YUAN, G., & YAO, J. Cognitive biases toward internet game-related pictures and executive deficits in individuals with an internet game addiction. *PLoS One*, 2012, 7(11), Article e48961.

CZU: 376.2+373.091

EDUCAȚIA INCLUZIVĂ ÎN VIZIUNEA CADRELOR DIDACTICE

Georgescu Maria
UPSC „Ion Creangă”
(România)

ORCID: 0000-0001-5751-166X

Adnotare

Educația incluzivă este o necesitate în societatea actuală oferind oportunități și șanse egale copiilor cu cerințe educaționale speciale și/ sau dizabilități. Școala incluzivă are misiunea de a asigura educație fiecărui copil, în funcție de potențialul și de nivelul său de dezvoltare, rolul determinant fiind al cadrului didactic, care, prin strategii didactice adecvate, va reuși să creeze un mediu de învățare adecvat individualității și personalității acestuia.

Cuvinte-cheie: educație incluzivă, cerințe educaționale speciale, dizabilități.

Annotation

Inclusive education is a necessity in today's society providing equal opportunities and chances for children with special educational needs and/or disabilities. Inclusive school has the mission to provide education to each child, according to his/her potential and level of development, the determining role being that of the teacher, who, through appropriate teaching strategies, will succeed in creating a learning environment appropriate to his/her individuality and personality.

Keywords: inclusive education, special educational needs, disabilities.